

DRUŽBA, 4. razred

UČNA TEMA: Prazniki nas družijo

Cilji

- spoznati različne šege in navade,
- ob posnetkih in fotografijah spoznavati pestrost šeg in navad,
 - spoznati šege in navade v domači pokrajini,
- znati naštetih nekaj primerov šeg in navad in jih opisati,
 - uporabljati različne vire in literaturo,
 - vedeti, kaj je prosti čas,
 - spoznati, da prosti čas preživljamo različno,
 - se seznaniti s prazniki v Sloveniji,
- vedeti, kateri prazniki so povezani z nastankom Slovenije,
 - spoznati pomen kritičnega odnosa do potrošništva.

POTEK URE

Naše življenje v glavnem sestavljajo vsakodnevna opravila. Dnevu, ki se po dogodkih bistveno ne razlikuje od drugega dne, pravimo **vsakdanjik**. Vsakdanjike v glavnem preživljamo v šoli ali na delu in doma, v krogu družine. Dnevu, ko se dela, pravimo **delavnik**. Učenčev delavnik vključuje obiskovanje pouka, učenje in domače naloge ter najrazličnejša domača opravila. Vse dejavnosti, ki niso namenjene delu, so **prosti čas**. Učenci ga preživljajo zelo različno. Nekateri imajo na voljo veliko prostega časa, drugi malo, saj ga porabijo za glasbeno šolo in druge obšolske obveznosti. Mimogrede, delitev na delavnik in prosti čas ni preprosta. Recimo, da smo se odločili, da bomo del prostega časa izkoristili za obiskovanje glasbene šole. Ali je to še prosti čas? Seveda imamo največ prostega časa ob sobotah in nedeljah.

Del našega časa nam ukradejo, del si ga izprosijo, del, ki ostane, pa se neopazno izgubi.

Običajni ljudje razmišljajo, kako bi potratili prosti čas, pametni, kako bi ga uporabili.

Razumeš zgornje misli?

Drobci za radovedne

Pravila lepega obnašanja pri jedi se po svetu zelo razlikujejo. Japonci na primer juho pijejo in srebajo. Za Kitajce je podiranje kupčka znak olike. Kaj bi mi rekli, če bi nekdo pri mizi na glas podrl kupček?

Družinsko življenje je tudi priložnost, da se naučimo osnovnih pravil lepega vedenja. Pravila lepega vedenja imenujemo **bonton**. Za ljudi, ki se lepo vedejo, pravimo, da so **olikani** (ali omikani) oziroma **kulturni**. Med pravila olike sodijo pozdravljanje, spoštovanje starejših, upoštevanje napisanih in nenapisanih pravil obnašanja, umirjeno, kulturno prehranjevanje, »normalno« obnašanje v družbi, spoštovanje domovine itd.

Spoštovanje starejših je osnova lepega vedenja.

Izziv

Med navedenimi oblikami obnašanja določi tiste, ki sodijo med olikane:

- pljuvanje po tleh,
- vrtanje po nosu,
- pozdravljanje,
- odpiranje vrat starejšim,
- posmehovanje invalidom ali starim ljudem, ki težko hodijo,
- preklinjanje,
- tišje govorjenje v javnih prostorih,
- metanje šolskih torb po hodniku,
- pozdravljanje učiteljev in učiteljic.

Nasprotje vsakdanjika je praznik. **Praznik** je dan, ko kaj praznujemo, oziroma dan, posvečen kakemu pomembnemu dogodku ali spominu nanj. Praznovanja so del našega kulturnega in verskega izročila.

Družinski praznik je na primer tvoj rojstni dan ali rojstni dan člana tvoje družine, obletnica poroke tvojih staršev itd. Družinske praznike praznujemo zelo različno, nekateri praznujejo slavnostno, s tortami, pojedinami, z velikim številom povabljenecv, drugi bolj umirjeno, le z voščilom, poljubom in podobno. Tudi praznovanje verskih praznikov zaznamujejo različne navade in običaji, povezani z verskim izročilom (npr. post).

Državni praznik je praznik države. Običajno je dela prost dan. So pa tudi izjeme, ko prazniki niso dela prost dan. Drugi praznični dnevi so tudi dan žena, valentinovo, materinski dan ... Prazniki in praznovanja so, kot rečeno, del naše kulturne in zgodovinske dediščine – povezujejo nas s preteklostjo in nam dajejo samosvoj pečat ter oblikujejo naš način življenja.

Dejavnost

V knjižnici ali na spletu poišči čim več podatkov o praznikih v Sloveniji in po svetu. Strni svoje ugotovitve in jih v obliki govornega nastopa predstavi razredu.

Drobci za radovedne

Dan svetega Valentina na Slovenskem praznujemo že dolgo, vendar je imel nekoč drugačen pomen. Pregovor pravi, da Valentin prinese ključ do korenin, zato se po starem kmečkem koledarju na ta dan začne prvo delo v vinogradih in na poljih. V sodobnem času je Valentinovo, praznujemo ga 14. februarja, dan, ko si zaljubljeni izkazujejo ljubezen. Največkrat z obdarovanjem ali s pošiljanjem voščilnic in elektronskih sporočil.

Izziv

Pokaži, kaj že znaš. V levem stolpcu so navedeni prazniki. Vsakemu od njih poišči ustrezen datum v desnem stolpcu.

dan državnosti	27. april
dan upora proti okupatorju	8. februar
praznik dela	25. december
dan samostojnosti in enotnosti	31. oktober
dan reformacije	25. junij
Prešernov dan	26. december
božič	1. in 2. maj

Dejavnost

- Med zapisanimi prazniki izberi tiste, ki so značilni samo za Slovenijo in spadajo med slovensko zgodovinsko in kulturno dediščino.
- Ali misliš, da vsi prebivalci Slovenije praznujejo (samo) omenjene praznike? Odgovor pojasni. Namig: pomisli na prebivalce, ki imajo drugo vero in prepričanje.

Prazniki v Sloveniji

- 1. januar** – novo leto
- 8. februar** – slovenski kulturni praznik ali Prešernov dan
- aprila ali marca** – velika noč, velikonočni ponedeljek
- 27. april** – dan upora proti okupatorju
- 1. in 2. maj** – praznik dela
- maja ali junija** – binkošti
- 8. junij** – dan Primoža Trubarja
- 25. junij** – dan državnosti
- 15. avgust** – veliki šmaren ali Marijino vnebovzetje
- 17. avgust** – združitev prekmurskih Slovencev z matičnim narodom
- 15. september** – vrnitev Primorske k matični domovini
- 25. oktober** – dan suverenosti
- 31. oktober** – dan reformacije
- 1. november** – dan spomina na mrtve
- 23. november** – dan Rudolfa Maistra
- 25. december** – božič
- 26. december** – dan samostojnosti in enotnosti

ZAPIS V ZVEZEK

Naše življenje je sestavljeno predvsem iz vsakodnevnih opravil. Dnevu, ki se po dogodkih ne razlikuje bistveno od drugega dne, pravimo vsakdanjik. Dnevu, ko se dela, pravimo delavnik. Pravilom lepega obnašanja pravimo bonton. Sestavni del našega življenja so tudi prazniki, praznovanja in šege. Prazniki (družinski in državni) so dnevi, ko kaj praznujemo.